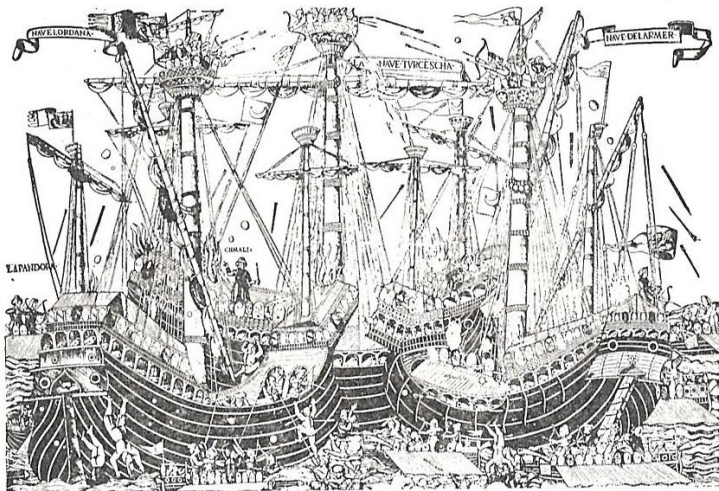

pod zemljom i koju su iznenada izneli na sunce. Činilo se da će uvenuti pokraj metalne mreže, kao nekakva bela puzavica što se grčevito drži tanušnim pipcima uz preplete ograde.

Ne znam koliko dugo smo stajali ukočeni jedno naspram drugog. Njegove modre umorne oči su me uporno gledale. Onda je iznenada odvojio jednu ruku od mreže i zavukao je u džep, odakle je pažljivo izvukao nešto poput minijaturne trube i svojim prstićima mi pružio kroz ogradu. Pogledala sam i polako prihvatila. Na mom dlanu je ležao jedan kornet. Prazan kornet. Hitrim pokretom je izvadio još jedan i, smešeći se, prineo ga ustima. I ja sam svoj zagrizla sa nevericom. U istom času mi se učinilo da iz tog korneta jedem ružičast i hladan sladoled, načinjen od krupnih jagoda nabranih u njihovom nekadašnjem vrtu, u Ružinoj ulici.

Dečak je stajao preda mnom i, kao mađioničar, vadio jedan za drugim kornete iz svih džepova; izvlačio ih je već nanizane jedan na drugi, kao povijen debeo štap, onako isto vešto kao što ih niže sladoledžija. Sedela sam kraj ograde, a on je, s druge strane, kroz otvore na žici, gurao jedan za drugim kornete, načinjene od mekog testa, koji su se topili u ustima. I svi otvori su već bili napunjeni i zaglavljani. On je trčao pored ograde i svojim tankim rukama sa devao taj zid od korneta. Ostavio je samo jedan otvor na žici prazan, uz koji je prislonio svoje veliko modro oko i gledao me netremice, dok sam, sedeći u nežnim zelenim biljkama, skupljala oko sebe te slatke čašice i slagala ih u visoke piramide. Bio je srećan, virio je kao žuta pčela iz tog medenog saća, šaputao je neke čudne nerazgovetne reči. Ja ga nisam slušala, samo sam čućeći skupljala kornete i gomilala ih; a oni su se rušili, osipali i prštali oko mene. Već ih je bio pun naš vrt, padali su sa nevidljivog stabla, i prezreli zasipali me svojom slašću, i blagim mirisom koji je ispunjavao sve oko mene.

DRAGOMIR POPNOVAKOV

JOVANKA

U prvom razredu osnovne škole toliko sam voleo devojčicu Jovanku da nisam imao hrabrosti da svoju užinu jedem pred njom. To je za mene bila prevelika sramota. Zato sam se u školskom dvorištu skrivao iza debelih orahovih stabala ili u šupi za drva i, usamljen, jeo svoju užinu. Jovanka je užinu jela preda mnom, pred svima, ali sa osećanjem nužnosti, bez senke halapljivosti i nemarnosti, tako da je hrana u njenim rukama gubila svoj oblik i svoje ime.

U učionici i školskom dvorištu uvek sam gledao da se »slučajno« nadem u njoj blizini, ali sam se istovremeno bojao da joj se sasvim približim. I pored velike opreznosti i truda da ne ispadnem nametljiv, ponekad se dešavalo da se nademo oči u oči, i tek što osetim njen dah, miris kose, ugledam belinu zuba, odnekud grane jarka svetlost koja pomeri sve predmete oko mene, promeni boje, zvukove. Tada ne mogu da mislim, ne mogu ništa da kažem. Stojim nepomičan, stegnuto grrla, i potpuno razotkrivenih osećanja, kojih se nisam stideo. Jovanka bi se tada osmehnula, samo očima, u kojima sam video nešto svoje.

I ostali dečaci voleli su da se nađu u njenoj blizini. Obično bi u školskom dvorištu, kao slučajno, šutnuli loptu tamo gde se ona igrala sa devojčicama, a onda bi svi pojurili da se otimaju za loptu. Trčeći oko Jovanke, svaki dečak se iz sve snage upinjao da bude izuzetno žustar, borben i bolji od ostalih, a sve zato da bi ga Jovanka zapazila. Ali, ako ja nisam učestvovao u igri, ona se pravila da ništa od toga ne vidi — i to je za mene bio znak njene ljubavi. Ostale devojčice su, gledajući nadmetanje, cikale i navijale, a dečaci su galamili više nego obično i, misleći na Jovanku, borili se da pomoću lopte zadobiju njenu naklonost. Neki dečaci su bili nezgrapni, truntavi i smešni. Bilo ih je i mršavih sa iks nogama, debelih sa velikim guzicama, ravnim tabanima, klopavih, krastavih, pa i žvalavih, ali je svaki u sebi verovao da će baš on biti zapažen. Devojčice su uzbuđeno cikale i vrištale, naročito kad im se lopta dokotrlja pod noge i slučajno odskoči pod suknjicu. Sve je to hrabrilo zagrejane i znojave dečake. Ako bi se lopta, slučajno, zaustavila kod Jovankinih nogu, svi bi najednom stali i zagledali se u nju. Nastao bi tajac, jer sad joj je trebalo prići i uzeti loptu. To je, razume se, mogao da uradi samo jedan od dečaka, nikako svi. A za to je trebalo smelosti, ne kolektivne, već pojedinačne, a takve smelosti je uvek malo bilo. Da je Jovanka bila ohola, kao što obično bivaju lepe devojčice, mogla bi da se pravi naivna i da sačekala, u nelagodnoj tišini, da se neko od dečaka usudi da pride i uzme loptu, a da ona uživa u svojoj moći. Međutim, Jovanka bi loptu odmah vratila i igra se nastavljala uz radosne povike, jer ona nije volela da vlada drugima.

Ja nisam bio ljubomoran na dečake koji su je voleli. To me je samo podsticalo da je još više volim.

Neki dečaci pokazivali su svoju ljubav prema devojčicama i tako što su im grubo smetali u igri, ili ih tukli, vukli za kose, obarali na zemlju, ulicom šutirali njihove torbe.

Jovanku nikad nisam tukao, niti vredao. Tako nešto nisam mogao ni da pomislim. Samo sam se, ponekad, u učionici, natezao s njom oko neke olovke, gume, tablice, pisaljke... Ja, recimo, dohvatim njenu olovku, a ona je ne dá. Ona uhvati za jedan kraj, ja za drugi. Pravimo se da nam je stalo do olovke, i tako se nadvlačimo. Ona glumi blagu ljutnju, ja mušku upornost, dok oboje, ustreljali i bez reči, dobro znamo da je ta olovka najmanje važna, a važno je to što jedno drugom, tobož nehotice, dodirujemo ruke.

Ponekad smo dragovoljno razmenjivali te iste stvari za koje smo se otimali. S radošću sam ih držao u rukama, stavljao u torbu, gledao, vadio i bez potrebe upotrebljavao. Te drage stvari imale su sjaj bića, organsku toplinu i uvek su uzbuđljivo mirisale na nešto njeno. Često sam ih, kao izvidnicu, donosio kući da sa mnom prenoće, verujući da će za njima i sama Jovanka doći, zauvek.

Kad učiteljica prozove Jovanku da odgovara ili da izađe na tablu i reši neki zadatak, srce mi zalupa od prevelike strepnje. Dok Jovanka ustaje iz klupe sa izrazom čedne zbuđenosti, oblivena rumenilom, ja osećam da i ona strahuje, ali ne zbog učiteljice, koja je bila blaga i dobra kao majka, i ne zbog samog znanja koje treba da pokaže, nego strahuje kako će govoriti, kako će izgledati preda mnom i šta ću ja o njoj misliti, i da neću, slučajno, dok ona odgovara, otkriti u njenom pogledu, držanju tela, u glasu, neku skrivenu, ružnu prirodu, možda pritajenu sebičnost, sitnu razmetljivost.

Stideo sam se da odem u klozet kad bi se ona našla u blizini, jer me je plašila i sama pomisao da tamo treba da obavljam radnje koje Jovanka može lako da zamisli. Zato, kada sam morao da idem na to ružno mesto, pazio sam da me ne primeti, jer sam se bojao da bi ona mogla strašno da me zanemari. Iako sam je vidao kad u pratnji devojčica ulazi u klozet, nikad nisam pomišljao da i ona to isto mora da radi, jer u mojoj svesti je postojao nevidljivi sunder koji je sve to brisao. Zato sam je uvek doživljavao čistu, kao svetlost.

Ne mogu više da se setim koliko je dugo trajao moj preobražaj od deteta ka »čoveku«, ali znam da je to osećanje začeto onog dana kada je umrla Jovanka, u dvanaestoj godini. Tada sam saznao za smrt uopšte, i time je moje detinjstvo bilo završeno. To saznanje uvlačilo mi se i u snove. Čim padne mrak i sednem na krevet, osetim gibanje pod sobom i čujem zastrašujuće zujanje i brujanje koje kao da je dolazilo iz nepoznatih daljina i upijalo se u belu postelju na kojoj se rasprskavala svetlost sijalice. Otac i mati bili su u sobi, a oko njih je kružila neka maglina koja ih je razjedala, gutala i sa njihovih lica brisala svu onu sigurnost koju sam uvek nalazio kad sam bio bespomoćan. Posle sam, u mraku, ležao budan, otvorenih očiju i zamišljao Jovanku pod zemljom, u tmuni kovčega, čas mrtvu, čas bespomoćno živu. Činilo mi se da je moja prednost u tome što sam još živ, a onda mi se ta ista prednost činila sramna i kukavna u odnosu na Jovankin kratki život. U tom je nailazio sam, kao valjanje oblaka; odnosno me i vitlao kao list, bacao do visina koje zaustavljaju dah. U snu video sam svoje mrtvo telo kako leti kroz beskrajni prostor, bez glasa i odjeka...

Budio sam se izmučen i znojav na očevim rukama, punim sigurnosti. U sobi je gorelo svetlo, napolju je bila noć. Mati mi je davala vodu, a otac me je, smirenog, spuštao u krevet. Posle je mati, u mraku, šaptala ocu da sam verovatno nešto ružno sanjao. Otac je ćutao, a ja sam osećao da ta ćutnja nije ravnodušnost, nego razumevanje moje duše.